

Izhaja vsak delavnik popoldne

CENE PO POŠTI:

za celo leto K 144—
za pol leta K 72—

NOVIČAS

Uredništvo in upravnništvo v Kopitarjevi ulici št. 6 — Telefon
uredništva št. 50 — Telefon
upravnništva št. 328

CENE PO POŠTI:

za četrt leta K 36—
za en mesec K 12—

V UPRAVI STANE MESEČNO K 10— DELAVSKI LIST POSAMEZNA ŠTEVILKA 80 VIN.

Dr. A. Gosar.

Vzгляд.

Po razpadu rimskega cesarstva je zavlada v zapadni Evropi popoln nered. Nikogar ni bilo, ki bi ščitil slaberega pred močnejšim, nikogar, ki bi delil pravico in sodil krivico. Revno ljudstvo, ki ni moglo v tej dobi splošne brezpravnosti braniti samega sebe, je bilo radi tega primorano iskati zavetja pod gospodstvom bogatih ter mogočnih graščakov in plemenitajev. Tako je prešel polagoma ogromen del vsega delovnega ljudstva pod oblast in celo v popolno last plemstva in bogatašev.

Razkošno življenje plemenitajev in bogatih meščanov je nujno vodilo do izkoriščanja in izmозgavanja njihovih podložnikov in sužnjev. Prepada med gospodo in delavnim ljudstvom je postal radi tega vedno večji in nasprotje med njimi vedno hujše.

K temu se je pridružila še okolnost, da je bila v tistih časih Cerkev zelo bogata in da so mnogi njeni organi, zlasti višja duhovščina, živeli razkošno posvetno življenje. Zato se je v zvezi z raznimi verskimi zmotami in sektami (n. pr. Valdenci, Albigeni, Katari itd.) pojavil v Cerkvah sami velik odpor proti razkošju in bogastvu.

Kakor pri modernem socialnem pokretu je tudi pri tem gibanju, ki ima poleg verskega tudi izraziti socialni značaj, karakteristično to, da je bilo razcepjeno na več različnih struj, ki so bile povečini prepojene z raznimi zmotami in polne ekstremnih pretiravanj. Prav tako vidimo, da so — enako kot dandanes v socialnem pokretu mnogi izkoriščali in zlorabljali to gibanje v svoje sebične namene ter ga navedli v tako smer in mu dajali tak značaj, da je postalo nevarno vse itakratni kulturi in da je počelo resno ogroziti tedanji družabni red.

V teh razrvanih in razdrapanih političnih in socialnih razmerah, ki so v mnogih ozirih podobne naši dobi, je pred dobrih 700 leti vstal sredi ljutih političnih in socialnih bojev, v osebni preprosti in neukega prosjaškega menihar reformator, ki je naenkrat postal zaščitnik in branitelj revnih in zatiranih ter je v kratki dobi ublažil najhujša politična in socialna nasprotja ne samo v svoji okolici, marveč daleč naokrog po vsej zapadni Evropi.

Sam doma iz bogate patricijske rodbine je zavrgel vse bogastvo in celo svojo zadnjo obleko je vrnil svojemu očetu, da bi kot popoln ubožec tem lažje z vzgledom in besedo obračal človeški rod od vsakdanjosti, njenih sladkosti in grenkosti, navzgor k Očetu, ki je končni cilj nas vseh brez razlike. Človeka in njegovo življenje je prelojal s pogledom na večnost in po tem je uravnaval vse svoje delovanje. Zato ni skušal toliko zadovoljiti človeka tu na zemlji, kot podkrepiti ga, da bi po tej življenjski poti zanesljivo dosegel svoj pravi namen.

Brez socialnega ali političnega programa v običajnem pomenu besede, je izravnaval s pravo resnično krščanskoljubeznijo najhujša socialna nasprotja in lajšal s popolnim ubožtvom bedo največjih revežev. S svojo ljubeznijo je spajal v trdno socialno enoto vse stanovalce, bogate in revne, gosposke in podložne. Razredni boj mu je bil nepoznan, njegov vzor je bila harmonija vseh stanov. Zato ni govoril o pravicah zatiranih in tlačanih ter ni našteval njihovih potreb. Tembolj pa je učil zvesto spolnjevati stanovske dolžnosti in zlasti s svojim vzgledom je povdarjal pomen in dolžnost dela. Bogatin ni silil odvrežati njihovega imetja. Pustil in privoščil ga jim je. Z živo živo besedo pa je opozarjal, da je njihova dolžnost dajati od svoje obilice tistim, ki trpe revščino in pomanjkanje. Pridigoval je radovoljno ubožstvo in zatajevanje samega sebe. Žrtev mu je bila najboljša in najkrajša pot do pravega notranjega veselja in zadovoljstva in ves njegov nauk se je prelival v himno popolnega osvobodjenja vseh zemeljskih vezi.

Toda, zapoved ljubezni do bližnjega je bila takrat že stara in prav tako star je bil tudi evangelijski svet radovoljnega ubožstva. Da, besede niso bile nove, toda nov je bil vzgled, ki ga je dajal ta veliki soci-

alni reformator z vsem svojim življenjem in delovanjem. Pridiga o radovoljnem ubožtvu, o ljubezni do bližnjega in zatajevanju pozabi, marveč je živa slika njegovega dejanskega življenja. Zato pa tudi ni segla samo do ušes, marveč je šla globoko notri do srca vseh, ki so ga slišali ter jih popolnoma spreobrnila.

Vzгляд je vplival sto in tisočkrat bolj kot najlepši nauk in najpopolnejši program. Slika preprostega menihar, ki je razdal vse, kar je posvetnega ter bil v vsem

svojem ubožtvu vedno dobre volje in veselega obraza, je potegnila za seboj vse, visoko in nizko, bogate in revne. In socialni problem tedanje dobe se je rešil tako skoro sam po sebi, brez nasilja in revolucije, brez diktature. Nekaj let, eno, dve desetletji in ves sedanji kulturni svet je trumoma pristopal v vrste sv. Frančiška Asiškega in njegovih redov. Preprosti menih je s svojim vzgledom postal socialni reformator in voditelj svoje dobe ter dolgih stoletij za njim.

Reka in Baroš.

Italijansko-jugoslovanski konzorcij.

LDU Milan, 7. junija. (SBA) Kakor poroča »Secolo«, je izdelala italijanska vlada nov načrt za ureditev reškega in baroškega vprašanja. Z načrtom se baje strinja tudi belgrajska vlada. V reški in baroški luki se ustanovi za dobo devetih

let italijansko-jugoslovanski konzorcij z italijanskim predsednikom na čelu. Reka se proglasi za svobodno mesto in dobi posadbo 2 stotnijski Alpincev in 1500 karabinerjev, dočim ostane na Sušaku, dokler bo trajal konzorcij, dosedanja posadka.

Živilska diktatura v Rusiji.

Ljening je na kongresu narodnogospodarskih sovjetov v Moskvi v svojem govoru izjavil, da so se dovolile kmetom koncesije zato, da se se okrepita ruska velika industrija. Kmetje so dobili v dejansko last zemljo in svobodo prodaje produktov, ki niso potrebni za lastno prehrano, zato, da rajši oddajo državi naravni davek, ki naj služi za prehrano proletariata. S tem se ohrani socializem in prepreči povratek kapitalizma in veleposestnikov. Kar se tiče živil, pa je treba uvesti diktaturo. Vlada je sklenila z osrednjo zvezo zadrug pogodbo, glasom katere bo kmetstvo prebivalstvo vse tiste produkte, ki jih je dolžno oddati državi,

vozilo v zadrugne sklade, od koder se bodo razdeljevali med vse prebivalstvo. V žitornih gubernijah so kmetje dvakrat toliko porabili zase nego je neobhodno potrebno. Zoper to je treba odpomoči v obliki popolne državne diktature nad vporabo in razdelitvijo prehranjevalnih produktov. Brez prisilnih sredstev ni mogoče izhajati. — Ta Leninov govor, ki je imel namen pomiriti skrajno leve delavske kroge, je zopet razburil kmetstvo prebivalstvo. Sploh je opaziti, da zadnje Ljeningove narodnogospodarske reforme ne zadovoljuje ne teh ne onih in se zato zopet pojavljajo notranje krize.

Zveza med Jugoslavijo in Rumunijo.

Belgrad, 8. junija. (Izv.) Včeraj popoldne ob 4. uri je bila podpisana pogodba med Jugoslavijo in Rumunijo. Pogodba je za Jugoslavijo podpisal ministrski predsednik Nikola Pašić, za Rumunijo pa rumunski zunanji minister Take Jonescu. Vsebinska konvencija je približno ista kot one, ki jo je naša država sklenila s Češkoslovaško. Podrobnosti še niso znane. V političnih krogih se govori, da vsebuje predvsem tri točke: 1. Ohranitev miru v centralni Evropi. 2. Da se obe državi podpirata pri izvrševanju senžermenske in rapalske pogodbe in 3. da stopita obe državi v čim ožje vojaške, gospodarske in politične stike. Konvencija je predmet živahnega razmotrivanja v političnih krogih in se zdi, da ima precej nasprotnikov z ozirom na izrazito vojaško tendenco.

Madžarska in Francija

LDU Pariz, 7. junija. (DunKU) Zbornica je začela danes dopoldne debatirati glede ratifikacije trianonske mirovne pogodbe, kakor tudi glede dne 10. septembra 1919 v St. Germainu podpisanih pogodb med veleilami ter Češkoslovaško, Jugoslavijo in Rumunijo, ki se tičejo manjšinskih pravic in tranzitne svobode. Poročevalec je poudarjal, da polemika z madžarske strani, ki temelji na spremni noti in ki se je zadnje leto poostroila, skuša staviti v ospredje vprašanje vse trianonske mirovne pogodbe, dočim je njen pravi zmisel popolnoma jasn in ne pripusti samolastne interpretacije. Namen spremene pisma je bil, vzpostaviti prijateljsko razmerje med Mažarsko in sosednjimi državami in ako se razmejitvena komisija obrača na zvezo narodov, ne more ta tudi ničesar drugega storiti, kakor pozivati Mažarsko in obmejne države k sporazumu v morebitnih obmejnih sporih. O pogodbah sami se ne more govoriti. Poročevalec je predlagal ratifikacijo pogodb. Debatna, v katero je posegel tudi min. predsednik Briand, je bila ob pol 13. prekinjena.

LDU Pariz, 7. junija. (DKU) Zbornica. (Popolnilo.) Po govoru poročevalca Guernerja je izvajal Margaine, da nudi trianonska mirovna pogodba prav tako malo, kakor st. germainška, jamstvo za trajen red v Srednji Evropi. Kakor v Avstriji, tako je bilo tudi na Madžarskem raztrganih mnogo važnih gospodarskih odnosov. Ministrski predsednik Briand je v Margainejev govor dvakrat posegel. Prvič, ko je govor-

nik govoril o francoskih krogih, ki vodijo Habsburžanom prijazno politiko in omenjal govorico, da se je Sikst Parmski sestel z bivšim cesarjem Karlom v Strassburgu, preden je ta odpotoval na Madžarsko. Briand je vzkliznil: »Salonska politika ni politika Francije. Kar bi morda želeli nekateri rojalisti, ni želja Francije. Francoska vlada in poslaniška konferenca sta izrazili svoje namere in svojo voljo tako jasno, da o tem ne more biti dvoma.« Drugič je prekinil Briand govornika, ko je ta stavil vprašanje, zakaj ni prevzela Francija vodstva pri gospodarski združitvi nasledstvenih držav in zakaj se bo vršila konferenca nasledstvenih držav v Portorožu, pa ne v Parizu. Briand je vprašal, zakaj naj bi bila ravno Francija vedno kriva. Ali ni naravno, da se vrši konferenca v bližini ene interesne sfere, ki jo je povzročila? Po Margaineu je izjavil Boncour (socialist), da je trianonska mirovna pogodba ravnotako kakor st. germainška izpremenila pravico v krivico. Tudi on obžaluje, da so zavrnili dobro misleče stremjenje Karolyja in tako odprli pot k boljševizmu Bele Kuna, kar je zopet pripravilo tla za nasilno politiko Horthyja. Boncour je končno izjavil, da pripravlja Horthyjeva vlada popolnoma odkrito vzpostavitev habsburške monarhije in tako ogroža v samostojnosti in prostosti novo nastale male države, ki so se otresele habsburškega jarma. Ako dopustimo, da se vzpostavi habsburška monarhija, bi bilo vendar bolje, skleniti mir že leta 1917. Ne bilo bi treba prelivati toliko krvi. — Nato je na Briandov predlog ob pol trinajstih nastopila opoldanska pavza.

Kam gre naš denar?

Belgrajski »Balkan« od 4. t. m. piše: »Ministrstvo prosvete je dalo pred 4 tedni sokolskim društvom v naši kraljevini 100.000 dinarjev, da gredo na zlet francoskih telovadcev v Lili, da »gledajo«. V časopisih smo čitali, da jih je šlo deset. Odpotovali o tri dni pred izletom in prispeli tja še pravočasno; zato pa so za povrnitev v domovino, potem ko so »videli« ta izlet in izrekli »represenzativni govor«, rabili tri tedne. Sodeč po pozdravih, ki so jih poslali naši »Sokoli« iz Pariza, se je moralo potovati, dokler je bilo kaj denarja, pa bilo komu tudi neljubo.

Pred nedavnim časom pa so časopisi javili: Sokoli, ki se udeležijo zleta v Osjeku, ki bo na Vidov dan, dobe vsak iz državne blagajne 500 dinarjev podpore. Pravijo, da se bo zleta udeležilo do 10.000 sokolov. To je skupaj 20 in pol milijona kron. Kaj se ne bi mogel ta denar porabiti v koristnejše svrhe?

Človek, ne profit!

(IZ PARLAMENTARNIH GOVOROV DR. GOSARJA.)

Podlga sedanjega gospodarskega življenja so: zasebna last, prostost v izbiri dela in prostost v izbiri konsuma. Na tem sloni ves moderni, ako hočemo tako reči, kapitalistični gospodarski družabni red.

Dosedaj vlada pod vplivom liberalne šole v gospodarskem življenju popolna svoboda. Svoboda velja glede zasebne lastnine tako, da sme lastnik s svojino razpolagati kakor mu drago, da jo sme neomejeno zbirati, da je ima lahko toliko, kolikor jo more doseči. Svoboda velja tudi v izbiri dela. Vsakdo dela ono, kar hoče, vsakdo producira to, kar nese največ dobička in vsak konsumira to, kar mu je najljubše, kar se mu najbolj splača, ali kar mu najbolj prija.

Morda ne bo odveč, ako opozorim tudi na sledeče: Če govorimo danes o narodnem gospodarstvu, je to pravzaprav velika zmeta. Radi neomejene svobode v gospodarskem življenju danes dejanski nimamo edinstvenega narodnega gospodarstva.

O gospodarstvu govorimo takrat, kadar so produkcija, konzum in izmenjavanje različnih dobrin tako urejeni, da se s čim manjšimi materialnimi, s čim manjšimi delavnimi žrtvami doseže čim večji uspeh. To je gospodarstvo. Če pa mi danes gledamo naše takozvano narodno gospodarstvo, moramo reči, da je to samo skupina posameznih privatnih gospodarskih enot, a v celoti gledano ni to nikaka enota, sploh nikako gospodarstvo, marveč je popolnoma negospodarsko.

Če vam rečem, da imamo v našem gospodarskem življenju n. pr. okrog 300 tipov plugov in približno ravno toliko tipov sekir, je čisto jasno, da to ni gospodarstvo, kajti ljudstvo rabi le 10, 20 ali kvečjemu 50 različnih vrst tega orodja in čisto gotovo je, da ne potrebujemo 300 tipov. Ravno tako gotovo je tudi to, da je izmed onih 300 tipov vsaj 250 slabih, nerabljivih in da se producira samo za to, ker dajejo podjetnikom lepe dobičke.

Princip modernega gospodarstva je, da se producira le ono, kar donaja največ dobička, brez ozira na to, ali je dobro in uporabljivo ali ne. Ne da govorim še o stroških, ki jih zahteva moderna reklama, je že na podlagi povedanega jasno, da je sedanje moderno gospodarstvo v celoti negospodarsko in se protivi vsem gospodarskim principom.

Naša moderna doba zahteva v tem pogledu izboljšave in poprave. Naš klub in vsi klubi, ki stoje bodisi izrecno, ali samo faktično na socialnem stališču, ne zametujejo one podlage, na kateri stoji sedanji gospodarski red. Mi priznavamo zasebno lastnino, priznavamo tudi svobodo v izbiri konsuma. Toda glavno načelo, ki mora veljati v vsakem nacionalnem gospodarstvu, je, da mora to gospodarstvo služiti človeku, da mora omogočati vsakemu posamezniku, vsakemu članu človeške družbe človeka vreden obstanek.

Središče, okoli katerega se mora sukatati gospodarsko življenje, ne sme biti profit, ampak človek! Za to gre, in ker mi zahtevamo, da se omogoči vsakemu posamezniku človeka vreden obstanek, primerno življe-

nje, zahtevamo tudi to, da se svoboda tako glede zasebne lastnine kakor glede produkcije in konsumna omeji v toliko, v kolikor to zahtevajo družabni interesi.

Mi smo torej iz navedenih razlogov stavili, da se na čelu III. oddelka postavi to-le: uredjenje gospodarskega života mora odgovarjati načelima pravednosti in cilju, da se svima obezbedi opstanek dostojan človeka. U ovim granicama je osigurana gospodarska sloboda pojedinca.

Dalje smo stavili predlog, ki je bil sprejet in ki se glasi: »Sloboda ugovaranja u privrednim odnosima priznaje se, u koliko se ne protivi društvenim interesima.«

V ustavnem odboru sem izjavil, da bom s tega mesta povdaril glede člena: »Sloboda ugovaranja u privrednim odnosima priznaje se, u koliko se ne protivi društvenim interesima«, da pomeni to le: Podjetja se morejo strniti v enoto. V tem so svobodna. Če bi se pa ustvaril kartel, ki bi ne imel namena pospeševati produkcije, ampak bi hotel izkoriščati konsumenta ali delavca, tedaj se more to iz družabnih ozirov zabraniti. To je smisel tega člena.

Iz tega našega pojmovanja gospodarske svobode je izšel tudi predlog — ki je bil tudi sprejet — namreč predlog o osebni lastnini. Dodal bi k temu členu samo to, da po mojem mnenju ne odgovarja popolnoma svojemu namenu, če se pravi, da se razlastitev zasebne lastnine mora vršiti »uz pravičnu naknadu« (za pravično odškodnino). Težko je reči, ali je to samo fraza, ali se pa hoče s tem zagotoviti za vsak slučaj odškodnina, kar se po mojem mnenju ne da zagovarjati. Jaz bi bil za to, da se ta odstavek »uz pravičnu naknadu« črta.

Dogodki v Šleziji.

LDU Berlin, 7. junija. (Wolff.) Nemškim poslanikom v Parizu, Londonu in Rimu je bilo naročeno, naj posredujejo glede zadnjih dogodkov v Gornji Šleziji, zlasti glede ultimata generalu Hoferju. Nota ni bila izročena. Včeraj so se med generalom Hoferjem in angleškim komisarjem Hennerkem vršili razgovori glede vojaških ukrepov. Razgovori se bodo prejkone danes nadaljevali.

REGENT SE VRNE.

Belgrad, 8. junija. (Izv.) Zdravstveno stanje kralja Petra se je zelo poslabšalo in se je bati katastrofe. Vsled tega je bil regentu odposlan brzjav, da se takoj vrne v Belgrad.

SEJA KONSTITUANTE.

Belgrad, 8. junija. (Izv.) Prihodnja seja konstituante se vrši v petek 10. jun. Na dnevnem redu je več interpelacij.

ZVEZA NARODOV.

LDU Ženeva, 7. junija. (ŠBA) Ponedeljkova seja lige zveze narodov je bila posvečena posvetovanjem komisij. V šesti komisiji je bila soglasno sprejeta resolucija, v kateri izraža kongres v interesu resničnega miru in sodelovanja narodov željo, naj se Nemčija v zmislu pogodbe zveze narodov čimprej sprejme v zvezo.

STAVKA RUDARJEV NA ANGLEŠKEM.

LDU London, 6. junija. (Reuter) Na današnji konferenci med lastniki rudnikov in rudarji se je razpravljalo o spornih

vprašanjih. Konferenca se je do jutri odgodila.

VILNA IN POLJSKA.

LDU Varšava, 7. junija. (PBA) V nasprotju z včerajšnjimi vestmi, ki so vedele povedati o ugodnem preokretu pri bruselskih pogajanjih, se danes nekaterim listom iz Bruslja poroča, da je litvanska delegacija prekinila pogajanja. Za vzrok preloma pogajanj so naznačili Litvanci poljsko zahtevo, naj se udeležuje pogajanj tudi odposlanec iz Vilne kot enakopraven član konference. Avstentičnih potrdil o tej vesti še ni.

Dnevni dogodki.

— Državna posredovalnica za delo. Pri vseh podružnicah Državne posredovalnice za delo v Ljubljani, Mariboru, Ptuj in Murski Soboti je iskalo v preteklem tednu od 22. do 28. maja 1921 dela 383 moških in 70 ženskih delavskih moči. Delodajalci so pa iskali 281 moških in 112 ženskih delavskih moči. — Posredovanj se je izvršilo 317. — Promet od 1. januarja do 28. maja izkazuje 12.685 strank in sicer 6429 delodajalcev in 6256 delojemalcev. Posredovanj se je izvršilo v tem času 3211. Dela iščejo: Pisarn. moči, kovinarji, pekli, mlinarji, mesarji, strojniki, kurjači, trg. sotrudniki, prodajalke, natakari, natakari, hotel. sobarice, tesarji, zidarji, polj. delavci, polj. delavke, perice, boln. strežnica, vajenci, vajenke itd. V delo se sprejemajo: Hlapci, dekle, monterji, mizarji, čevljarji, zidarji, tesarji, kovin. brusarji, ključavničarji za orodje, vzgojiteljica, hotel. kuharice, služkinje, kuharice, vajenci, vajenke itd.

— Nesreča pri streljanju z možnarji. Ko so 1. t. m. streljali fantje v Šmartnem pod Šmarno goro z možnarji, se je zažgal smodnik in je bil na obrazu Franc Adamič ožgan.

— Obsojeni tatovi pri glavnem sodišču v Ljubljani. Anton Štefanič je izvalil Gabrijelu Vodišku hlače vredne 680 kron in izvalil Ivanu Logarju 40 kron. Sodba: 6 tednov strogega zapora. — 6 mesecev težke ječe je prisodil senat Neži Čuk, ki je bila zaradi tatvine že trikrat v ječi, ker je v zaporu v Laškem okradla Ano Križanec in Ano Jurkoša. — Ljudoviti Semen, ki je ogoljufal Valentina Kovača za 2400 kron in Valentina Hribarja za ročno torbico vredno 400 kron, je bil obsojen na 10 tednov ječe. — Franc Tavčar je izvalil lani pozimi nekemu kmetu sukno vredno 600 kron, jo prodal in denar zapravil. Oškodovalec je dalje Ano Stržinar z Vrhniko za 30 kron, si prilastil tuje kolo vredno 550 kron, oškodoval Marijo Tavčar za 79 in Ano Hočevar za 60 kron. Obsojen je bil na 4 mesece težke ječe.

— Za pobijanje beraštva v Prahi. Praški občinski svet je poveril posebni komisiji nalogo, da temeljem izkušenj vseh prizadetih oblasti prouči vprašanje, kako zatreti beraštvo. Obenem se bo v to svrhu organiziral poseben fond.

— Praška občinska pekarna je imela lani 16.192 K čistega dobička.

— Ovca ukradena je bila v gozdu med Kruščem in Ponikovo; 13 letni pastir ni mogel prijeti tatu, močnega moža.

— Ljubitelji tuje svinjine. Pri Podboršku v Loki pri Mengšu je bilo v noči na 4. t. m. ukradeno svinjine za 1000 K, Jeri Tavčarjevi pa za 200 K.

— Fantovske pravice na deželi so velike. Tega se zavedajo tudi topoljski fantje. Ko je 23. maja oženil neki bogati posestnik svojo hčer, so nevesti fantje zapeli podoknico in zahtevali od ženina 3500 kron odkupnine, obljubili so jim pa samo 2500, katerih pa fantje niso sprejeli, marveč so svate pokadili in vrgli nekaj malih kamnov proti svatom, ne da bi bil kdo zadet. Fantje so zbrali tudi 4000 K in jih ponujali svatom za odhodnico. Isti dan so fantje izvajali svoje pravice tudi še pri neki drugi ohceti; ženin jim je dal 1900 K odkupnine, toda zapili so samo 1600 K, 300 K so pa ženinu vrnili in so izjavili, da bi tudi 3500 K ne bili v celoti porabili, marveč bi bili ostanek vrnili, postopali so pa zato tako trdo, ker so jim vedno obetal bogato odkupnino.

Ljubljanski dogodki.

Ij Današnja volitev ljubljanskega župana je predmet splošnega uganjanja. Po Ljubljani se širijo vesti, da je med narodnimi socialisti in demokrati že prišlo do pakta. Neverjetno to ni. Na drugi strani pa trde nekateri, da bodo liberalci, če jim med tem ni uspelo, pridobiti narodne socialiste, oddali svoje glasove komunistu. Na ta način bi bil s pomočjo demokratov izvoljen komunist, vlada bo nato razpustila obč. svet, postavila komisarija in vse bo v redu — za liberalce. Tudi to bi bilo liberalcem podobno. Sicer bo pa uganjanj kmalu konec.

Ij Dobri obeti sv. Medarda. Danes je god sv. Medarda, o katerem velja ljudsko vremensko pravilo, da je vreme na ta dan merodajno za 40 prihodnjih dni. Lepšega vremena, kakor ga imamo danes — vsaj dopoldne — si ne moremo želeti. Zadnji obilni naliv — ki je žal napravil tudi nekaj škode — je ohladil soparno ozračje, osvežil rastline in opral ceste. Jasno je in solnce prijetno ogreva razhlajeno ozračje. Ako bo torej sv. Medard držal svoje vremenske obete, bodo imeli naši kmetje veselo košnjo in naši izletniki obilo lepih dni.

Ij O včerajšnji porotni razpravi, pri kateri sta bili sojeni dve Szantnerjevi prodajalki, je prineslo »Jutro« poročilo, katero se konča s pikantnimi namigovanji. Po našem mnenju bi bilo prav, ko bi bilo »Jutro« priobčilo iz le deloma prebrana policijskega poročila celo ime dotičnega gospoda; saj že davno spada v liberalne vrste. Še zanimivejša bi pa bilo, ko bi bil gospod sodnik prebral celotno policijsko poročilo. Ali bi bilo »Jutro« tudi v tem slučaju namigovalo na moža svoje stranke? Mi pa pravimo z vso odločnostjo, da je državnega pravdnika naloga sedaj, da tajnstvene večere pri »veseli vdovici« gospej Bartlovi nekoliko preišče, ne glede na to, kdo se jih je udeleževal, in najsi bodo pri tem škandalu prizadeti še tako odlični možje iz vrst demokratov.

Ij Tedenski zdravstveni izkaz ljubljanske občine. V času od 29. maja do 4. junija je bilo 35 novorojenih in sicer 22 moških in 13 ženskih, med njimi en mrtvorjenček. Umrlo pa je v istem času 8 moških in 16 ženskih, skupaj 24 oseb, od teh 11 tujcev. Od nalezljivih bolezni je bil prijavljen samo en slučaj griže.

Ij Stanovanjska beda. Poverjeništvu za socialno skrb objavlja: Poročilo »Jugoslavije« in »Novega časa«, po katerem je poverjenik g. Ribnikar dal s silo odstraniti

upokojenega orožniškega kapetana g. Šušteršiča zato, ker se je oglašil pri predsedniku poverjeništvu na dan, ko ni bilo sprejema, ne odgovarjati resnici. Poverjenik g. Ribnikar je dal odstraniti g. Šušteršiča zato, ker je nasilno vdrl v njegovo sobo in se zlepa ni hotel odstraniti v času, ko je imel konferenco z načelnikom invalidskega oddelka. Poverjenik je g. Šušteršiču tudi že prej sporočil, da sprejem nima nobene pomena, ker je zadeva popolnoma pojasnjena in se na njej ne more ničesar več izpremeniti. Poverjeništvu za socialno skrb ugotavlja nadalje, da je bil g. Šušteršič zadnjega pol leta šestkrat — nekaj časa vsak dan in celo po večkrat na dan — na poverjeništvu, kjer je s svojo stanovanjsko zadevo naravnost mučil vse referente, zlasti tudi poverjenika. Zadnjega je opetovano posetil tudi na domu, dasi ima na vratih za vsakega zapisano, da sprejema stranke v uradnih stvareh samo v uradu. Poverjeništvu konstatira končno, da je stanovanjska oblast v zadevi Šušteršičevega stanovanja z ozirom na to, da g. Šušteršič ni pristojen v Ljubljano, da nima kot pisarniški uslužbenec Zveze industrijev posla, ki bi kaj posebno služil v javni prid ter z ozirom na stanovanjsko bedo, v katero so obsojeni radi posledic svetovne vojne nešteti državni uslužbenci po vagonih in barakah, s tem, da mu je pred deložiranjem nakazala drugo četudi malo stanovanje, storila več kot je bila njena dolžnost. Poverjenik g. Ribnikar je v ostalem osebno storil, kar je mogel, da se je g. Šušteršiču ohranilo v zvezi temu, da ni bil več aktivni orožniški častnik, stanovanje v orožniški vojašnici od novembra l. leta do junija tekočega leta. Poverjenik g. Ribnikar je proti svojemu nekdanjemu sošolecu in prijatelju navzlic vsemu pritisku in vplivu ostal docela objektivno izvrševal stanovanjske naredbe in vpoštevajoč Šušteršičev obžalovanja vreden položaj je storil zanj toliko, kolikor se je dalo storiti v okviru zakona oziraje se na socialno pravičnost in človekoljubje.

Na to Ribnikarjevo pojasnilo priobčuje današnja »Jugoslavija« sledečo notico:

»G. poverjenik Ribnikar pojasnjuje, da je dal g. kap. Š. odstraniti zgolj radi tega, ker je kap. Š. »nasilno vdrl v njegovo sobo.« Res je, da je bil g. Š. nešteto krat na vseh instancah, a to ne v svojo zabavo, ali da bi nalašč nadlegoval poverjenika in druge, ampak edinole iz skrbi za stanovanje, kar bo menda tudi poverjeniku za socialno skrb razumljivo. Res je nadalje tudi, da poverjenik Ribnikar parkrat ob sprejemnih dnevih g. Š. ni hotel sprejeti. Pač pa ni res, da bi bila zadeva že takrat (2. jun.) popolnoma pojasnjena in se na njej ne bi dalo ničesar več izpremeniti, kakor to trdi g. Ribnikar. Kako vendar je potem moglo, da je 3. junija poverjeništvu za soc. skrb izdalo kar dva odloka: enega, s katerim ukazuje deložacijo por. Č. in drugega, s katerim ta ukaz preklicuje! Torej se je na stvari vendarle še dalo izpreminjati! Seveda pa le na škodo g. Š. Da pa bi g. Š. nasilno udrl v poverjenikovo pisarno enostavno ni res, ker je po dr. L. baš prosil, naj ga poverjenik vendar sprejme v skrajno nujni zadevi. Ribnikarjevo človekoljubje in socialno pravičnost se prikazuje v predmetnem slučaju v zelo čudni luči. Ker g. Š. ni državni, ampak privatni uslužbenec, mu skoro kratkomoledno odrekajo pravico do bivanja v Ljubljani. Mi pa trdimo, da vsi, ki delajo in z delom preživljajo sebe in družino, so upravičeni do stanovanj tam, kjer delajo. Tako

E. Bulwer:

Poslednji dnevi v Pompejih.

VIII. POGLAVJE.

Klasičen pogreb.

Medtem ko je imel Arbak taka opravila, je vladala smrt in žalost v Jonini hiši. Bilo je v noči pred jutrom, ko so se imeli vršiti svečani pogrebni obredi nad ostanki umorjenega Apecida. Truplo so prenesli iz Izidinega svetišča v hišo najbližje žive sorodnice in Jona je obenem z bratovo smrtjo zvedela tudi obtožbo svojega zaročenca. Prva silna bol, ki vduši vsako čustvo razun od samega sebe, in prizanesljivo molčanje njenih suženj je preprečilo, da ni zvedela podrobnostih dogodkov glede usode svojega dragega. Njegova bolezen, njegova blaznost, bližnja sodna obravnava, vse ji je bilo neznano. Zvedela je samo njegovo obdolžitev, katero je takoj razžaljena zavrnila; da, ko je slišala, da je Arbak njegov obtožitelj, je takoj trdno in sveto varovala, da je bil Egiptčan pravi zločinec. Toda velika važnost, ki je bila pri starodavnih v zvezi z vsako ceremonijo, ki se je nanašala na smrt sorodnika, je dosedaj omejila njeno žalost in njene misli na sobo umrlega. Oh! Ni ji bilo dano, da bi izvršila ono nežno in ganljivo opravilo, da bi kot najbližja sorodnica skušala ujeti poslednji dih — odhajajočo dušo — dragega; dano pa ji je bilo, a je mogla zatisniti pol odprte oči, zapreti zategnjene ustnice, čuvati pri počečenem truplu, ko je sveže umito in ma-

zljivo ležalo v prazničnih oblačilih na slo-nokošeni postelji, potresti cvetlice in zelenja preko njegovega ležišča in obnoviti svečano cipresno vejico na pragu vrat. In pri teh žalostnih opravilih, toženju in molitvi je Jona pozabila na samo sebe. Ena najlepših navad starodavnikov je bila, da so pokopavali mlade ljudi v jutranjem mraku; kajti kakor so si skušali tolmačiti smrt kolikor mogoče mehko, so si mislili, da jih je Aurora, ki ljubi mladino, vzela v svoje naročje; in akoravno se v slučaju umorjenega svečenika te pravljice ni moglo pravzaprav uporabiti, so se vseeno držali splošne navade.

Zvezde so obledevale na sivem nebu druga za drugo in noč se je počasi umikala nastopajočemu jutru, ko je stala mračna množica ljudi pred vrati Jonine hiše. Velike in vitke baklje so razširjale svojo svetlobo, katero je obledevala jutranja zora, preko mnogoličnih obrazov in jim dajala za trenutke slovesen in resen izraz. In sedaj se je začela počasna in otožna godba, ki se je žalostno zlagala z obredom in se razlegala daleč po praznih in zapuščenih ulicah, in za njo se je oglašil zbor ženskih glasov (præficate, katere rimski pesniki tolikrat omenjajo).

Ko je himna utihnila, se je množica razdelila na dvoje in vzdignili so Apecidovo truplo, ki je ležalo na ležišču pokrito s škrblatastordnim plaščem, z nogami naprej. Designator ali vodja žalostnega obreda, spremljan od črno oblečenih bakljonoscev, je dal znamenje in sprevod se je začel svečano premikati dalje.

Najprej so hodili godci, ki so igrali počasno koračnico — med svečane glasove

nižjih godal so se pomešavali mnogi divnejši in glasnejši glasovi pogrebne trobente; za njimi so korakali najeti žalovavci, ki so prepevali žalostinke in ženski glasovi so se družili z glasovi dečkov, katerih nežna leta so še povečevala nasprotje med življenjem in smrtjo — med svežim in ovenelim listom. Toda igralci, glumci, archimimes (katerih naloga je bila predstavljati navadnih pogrebov so bili izključeni od mrtvaškega sprevoda, ki je vzbujal tako strašne misli.

Nato so prišli Izidini svečeniki v svojih snežnobelih oblačilih, bosonogi in s snopi žita v roki; pred truplom pa so nosili sliko umrlega in njegovih mnogobrojnih pradedov. In za njim pa je stopala sredi svojih ženskih edina živa sorodnica mrtvega — gologlava in z razpletenimi lasmi; njen obraz je bil bolj blede kakor mramor, toda miren in udan, in samo semintja, kadar ji je kaka nežna misel — katero je vzbudila godba — šinila v žalostno glavo, je z rokami zakrila ta obraz in neopaženo ihtela, kajti njej ni bila lastna šumna žalost, glasno tarnanje, nebrzdano vedenje, ki je značilo one, ki izkazujejo rajnim čast manj zvesto. V oni dobi je kakor v vseh časih tekla reka globoke žalosti mirno in tiho.

In tako se je sprevod pomikal dalje, dokler ni prehodil mestnih ulic, prekoračil mestnih vrat in dospel v ulico Grobov zunaj mestnega ozidja, katero more potnik še dandanes videti.

V obliki oltarja — iz neobsekanega lesa smrek, med katerimi se je nahajala gorljiva tvarina — se je vzdigovala pogrebna gromada, okoli nje pa so povešale

svoje veje temne in mračne ciprese, katere so pesmi tako posvečevale grobovom.

Kakor hitro so položili nosila na gromado, so se strežniki umaknili in Jona je stopila k ležišču in stala nekoliko trenutkov mirno in nepremično pred mrtvim truplom. Obraz mrtvega je bil miren, brez prvotnega izraza nasilne smrti. Za vedno je izginil strah in dvom, boj strasti, sveti strah vere, boj preteklosti in sedanjosti, upanje in bojazen bodočnosti! Kaj je bilo v častiljivi resnobi tega neobčutljivega čela in nepremičnih ustnic še videti vsega onega, kar je mučilo in pretresalo prsa tega mladega, po svetosti življenja hrepečnega človeka? Sestra je zrla na nj in niti najmanjšega glasu ni bilo čuti med zbrano množico; bilo je nekaj strašnega, pa tudi tolažljivega v tej tišini; in ko je naenkrat prenehala, se je prenehala naenkrat in nenadoma — pretrgal jo je glasni in strastni krik — izraz dolgo zadržanega obupa.

»Moj brat! Moj brat!« je zavpila uboga sestra in se zgrudila na ležišče; »ti, kogar se ni bal niti črv na cesti — katerega sovražnika si mogel izzvati? Oh, ali je v resnici do tega prišlo? Zbudi se! Zbudi se! Skupaj sva vzrasla! Ali sva sedaj tako siloma ločena? Ti nisi mrtev — ti samo spiš. Zbudi se! Zbudi se!«

Njen presunljivi glas je vzbudil sočutje žalovavcev in začeli so glasno in silno žalovati. To je Jono vzbudilo, jo osupnilo; hitro in zmedeno je vzdignila svojo glavo kakor da bi prvokrat spoznala navzočnost okolo stoječih.

»Oh!« je zamrmrala in se stresla, »mi-dva nisva samak«

državni kot privatni uslužbenci. Pravica pa se mora deliti na vse strani enako. Da g. S. ni pristojen v Ljubljano, ni kriv on, ki je vložil prošnjo za sprejem v občinski zvezni ljubljanski že 2. aprila t. l. — G. Ribnikar išče za svoje — milo rečeno — čudno postopanje v tej stanovanjski aferi izgovorov, ki so pa zelo ponesrečeni. —

Cela afera res ne diši po pravilnem človekoljubju na poverjeništvu za socialno skrb.

Ij Okraden železniški čuvaj. Železniškemu čuvaju na Seli Samerju je bila dne 4. t. m. na njivi, kjer je delal, ukradena listnica z 900 K denarja. Samer je imel listnico v telovniku, katerega je vsled vročine odložil. V bližini je bilo tačas več otrok in dva delavca. Policija je storilcu za petami.

Ij Zgubil je šolarček pretečeni teden od Florijanske ulice do trnovske cerkve zapustnico od obleke. Kdor jo je našel, naj jo vrne v Florijanski ulici št. 11.

Ij Kolo ukraden. Ivanu Zalokar, mižarju iz St. Vida, je 4. t. m. nekdo iz veže na Turjaškem trgu ukradel črno pleskano kolo, vredno 2000 K.

Ij Težave vžitinskih paznikov. Vžitinski nadpaznik Janez Vrhunc izvršuje zelo uljudno svojo službo. Dne 30. aprila letos je pozval na užitiški urad Josipa J., ta je pa Vrhunca udaril z bičem po glavi in ga je še oklofotal. Deželno sodišče je obsodilo Josipa J. na 500 dinarjev globe, eventualno na 14 dni zapora.

Ij Na Vodnikovem trgu okradena. So-progi ravatelj Kreditne banke Ani Pečenko je bila pred dnevi na Vodnikovem trgu ukradena usnjata rujava ročna torbica s češkoslovaškim in jugoslovanskim denarjem in dragoceno zapustnico iz platine.

Ljubljanska porota.

SENZAČNA RAZPRAVA.

Razprava proti Ani Domiter in proti Ivanki Goršič (glej včerajšnji »Novi čas«) je trajala včeraj cel dan. S socialnega vidika je bila velezanimiva in nam je razgledala tudi marsikatero tajnost iz tistih kotov, v katerih se zabavajo gotovi »veseli« gospodje, ki iščejo svojih žrtev med boljšim, toda pasje slabo plačanim žen-boljšim, toda pasje slabo plačanim žen-boljšim, toda pasje slabo plačanim žen-boljšim, toda pasje slabo plačanim žen-

S temi besedami je po kratkem premoru vstala in njen blede in krasni obraz je bil zopet miren in vdan. S tresočimi rokami je rahlo odprla oči umrlega, ko pa je mrtvo stekleno oko, iz katerega ni več žarela ljubezen in življenje, srečalo njene oči, je na ves glas zakričala, kakor da bi bila videla duha. In zopet se je zavedla, zopet in zopet poljubljala njegove oči, usta in čelo, in mehanično in nevede je vzela bakljo iz roke velikega svečenika svetišča svojega brata.

Nenadoma je zadonela godba, nenadno so zapeli žalovavci in oznanjali začetek posvečujočega plamena.

In visoko gori v svitajoče se nebo se je sedaj dvigal blagodišeči ogenj, razsvitljal mračne ciprese in se vzdigoval nad visoko ozidje v bližini se nahajajočega mesta, in rani ribič je osupnil, ko je opazil, da ogenj rdeči valove morja.

Jona pa je sedela sama in ločena od drugih, naslanjala svoj obraz na svoje roke in ni videla plamena, ni slišala tožeče godbe; čutila je samo svojo samoto — ni še dospela do onega posvečujočega čustva tolažbe, ko vemo, da nismo sami — da so mrtvi z nami!

Veter je v veliki meri podpiral učinek goriva, ki je bilo položeno na gromado. Polagoma je začel plamen omahovati, se nižati, ugaševati, dokler ni popolnoma ugasnil — pripodoba življenja samega; kjer je bil malo poprej sam ogenj in nemir, je ležal sedaj mirni in tleči pepel.

Služabniki so pogasili poslednje iskre in zbrali pepel. Ostanke so dejali v najbolj redko vino in najbolj dragocene dišave in jih položili v srebrno pepelnico, katero so slovesno položili v eno sosednjih grobišč poleg ceste; zraven nje pa so položili tudi malo steklenico s solzami in majhen denar, katerega je počizila še vedno posvečevala

je bilo pošteno, dokler niso bili njeni starši premeščeni v Celje. Prepuščeno je bilo na to samo sebi in je propadalo moralno, ker je prišlo v stanovanje »vesele vdove«, kakor je rekel g. prvi državni pravdnik g. Domenico, gospe Mimi Bartlo-ve, v katere stanovanju so se shajali veseli gospodje in takozvane boljše proletarke. Živelo je veselo, toda še pošteno, dokler je ni pregovorila Olga Radanović, da je pričela delati »kšefte«, zamenjavati Szantnerjeve čevlje za drugo blago.

Ivanka Goršič je služila pri Szantnerju 18 let. Szantnerjevi so jo slabo plačevali, dasi so morali znati, da je podpirala svojega 72 letnega očeta in 60 letno mater. Skupaj z Domiterjevo sta poneverili Szantnerjevim visoke vsote. Povedala je, da so Szantnerjevi delali s 30, pozneje s 50 in končno s 100 odstotki dobička! Porotnikom je stavil senat dve vprašanji. Prvi državni pravdnik g. Domenico je drastično in stvarno opisal celo tragedijo. Zagovornik je bil g. dr. Perič, ki je obtoženki zastopal ex offio. Porota je izrekla svoj pravdorek. Porotniki so rekli, da je Domiterjeva kriva, toda škoda, katero je povzročila, ne presega 4000 kron; vprašanje, stavljeno jim glede na Goršiče, so zanikali. Senat je obsodil na to Domiterjevo na 9 mesecev ječe. V senatu sta sedela dva civilista in en preiskovalni sodnik. Če bi bilo odmerilo kazen zborna kazensko sodišče, bodisi senat g. dvornega svetnika Regallyja ali g. dvornega svetnika Vedernjaka, ne verjamemo, da bi bilo Domiterjevi prisodilo več kakor 6 mesecev ječe ali pa še toliko ne, ker se redni zbor kazenskih sodnikov ljubljanskega deželnega sodišča poslužuje, posebno pri tistih, ki sede prvič na obtožni klopi, svoje pravice, prisojati mile kazni, v zelo veliki meri, kar je popolnoma umestno. Za skladnost odmere kazni med sodbami porotnih in zbornih kazenskih sodišč bo pač potrebno, da bo vedno prideljen porotnemu senatu en gospod votant zbornega kazenskega sodišča.

Danes predseduje porotnemu senatu g. dvorni svetnik Vedernjak, votanta sta gg. svetnik Jarc in dr. Kaiser, državno pravdnništvo zastopa državni pravdnik g. dr. Ogoreutz.

GOLJUF IN POTEPUH.

Jakob Šuštar iz Sela pri Rožnem je služil lani pri vinskem trgovcu Müller v Stobu. Ker ga je gospodar 18. decembra 1920 pokaral, je ponoči skrivaj zapustil

službo. Drugi dan je prišel Šuštar v trgovino Antona Strgarja v Kamniku in vzel na račun svojega bivšega gospodarja blaga v vrednosti 400 kron, ne da bi ga bil plačal. Müller je prodal meseca decembra 1920 vino Lovrencu Bergantu v Kamniku, ki je ostal vino dolžan. Dne 19. dec. se je zgledil Šuštar pri Bergantu in mu rekel, naj mu da 5000 K, ker odhaja drug dan njegov gospodar točit vino. Bergant mu je res dal 5000 K in je šele pozneje zvedel, da si je Šuštar sam pridržal denar. Zupan Franc Homec v Podhrucki je izročil Šuštarju na njegovo prošnjo prazen list papirja, opremljen z občinskim žigom in s svojim lastnoročnim podpisom podpisal. Zupanu je rekel, da bo papir sam izpolnil, ker potrebuje za ostalo civilno obleko pri vojakih listino. Šuštar je napisal na županov papir, da je pogorelec in se priporoča za milodare. S tem potrdilom je hodil Šuštar od Celja do Maribora in nazaj preko Litije do St. Janja, kjer so ga aretirali in pri njem konfiscirali nabiralno polo, iz katere je razvidno, da je nabral nad 1000 kron milodarov. Šuštar, odkar je zapustil službo pri Müllerju, sploh ni iskal dela, marveč sam pripoznava, da se je klatil okoli, izdajajoč se za pogorelca. Zaradi hudo-delstva goljufije in vlačugarstva se mora zagovarjati pred poroto.

Obtoženca zagovarja g. dr. Grablovic. Senat je stavil porotnikom 2 glavni vprašanji, kateri so porotniki soglasno potrdili. G. dvorni svetnik Vedernjak je na to razglasil sodbo, s katero je bil Jakob Šuštar obsojen na 2 leti in pol težke ječe. Preiskovalni zapor se mu ni vstel. Nato se je razpravljalo o sledečem slučaju:

PRIGOLJUFANI POPOTNI LIST.

Ana Gole iz Mirne peči je prodala svoj vozni listek iz Ljubljane v Kleveland Mariji Kumer za 8000 kron. Dne 22. novembra 1920 je Kunaverjeva potne liste in vozni listek shranila v Kmetcevi agenturi v Ljubljani. Ko je čez dni prišla v Ljubljano hotel se odpeljati v Ameriko, ji je Kmetcevi uradnik Vladimir Kočever povedal, da je Goletova nekaj ur poprej prišla k njemu in zahtevala vozni listek, katerega ji je tudi dal, ker je trdila, da ga ji je Kumerjeva ukradla. Na ljubljanskem kolodvoru je Kumerjeva z redarjem še istega dne Goletovo ustavila v trenutku, ko se je ravno nameravala odpeljati. Ana Gole se mora zagovarjati pred poroto tudi zaradi tega, ker je okradla Florijana Saje in Marijo Kaplan pri Mirni peči in poskušala zapeljati Novakovo k tatvini.

Ano Goletovo je zagovarjal gosp. dr. Kreč.

G. dvorni svetnik Vedernjak je povedal obtoženki, predno se je pričela razprava: »Vi, 3 priče, ki bi morale biti danes tu zaslišane, so se pomotoma odpeljale v Novo mesto. Ali ste zadovoljni, da se njihove izpovedi prebero ali naj se razprava preloži.« — Goletova: »Sem zadovoljna, da se prebere.«

Goletova je rekla, da je storila, kar jo obdolžujeta obtožnici.

Naša društva.

d Narodnogospodarski odsek Razora ima danes — v sredo — točno ob 7. uri v posvetovalnici Jugoslovanske tiskarne redni sestanek, pri katerem nadaljuje vod. d. r. Mohorič s svojimi referati. — Udeležbe naj se ga vsi člani!

Raznoterosti.

r Svoboda govora in demokracija. V »Ameriški domovini« beremo naslednji članek, ki ga radi zanimivosti priobčujemo: V Londonu imajo velik prostor sredi mesta, kateremu pravijo Hyde Park, kjer ima narod od nekaj navado zbirati se in poslušati najbolj raznovrstne govornike. To je menda edini prostor, kjer vlada popolna toleranca govora. Tu vlada prava svoboda govora. Tu govorijo na istih tribunah najbolj zagrizeni boljševiški agitatorji, takoj zraven pa konservativni puritanci, poleg njega kriči rdečelasa zastopnica Salvation Army, ki s fanatičnim glasom histerične žene pozivlje: »Pridite, pridite, ljudje, na pokoro!« Ljudstva je vselej zraven na ti-soče, in mirno, brez fanatizma poslušajo te

pisane govore. Tu ni strasti, nobenega razvnanja. Hyde Park v Londonu je svobodna ljudska tribuna, kjer na eni strani fanatiki napadajo samega kralja, četudi se slednji mogoče v istem trenutku mimo pelje, na drugi strani pa zmerni elementi zagovarjajo vladno in obstoječi red. Ko človek ve vse to, se toliko bolj čudi poročilu, ki je prišlo pred kratkim iz Londona, in ki pravi, da je policija aretirala nekega boljševika, ki je govoril v Hyde Parku, in ga kaznovala z dvajset funti šterlingov globe. Kaznovan je bil, ker je rekel: »Sedaj je čas, da porušimo ta gnili vladni sistem in kapitalistično družbo!« Za te besede je bil kaznovan, kar je zbudilo v angleški javnosti splošno začudenje. Leta 1919. je neki govornik v Hyde Parku govoril sledeče: »Ako želite zvedeti, kdo sem jaz, vedite, da sem jaz eden najbolj rdečih boljševikov. Kralj George je najbolj pruski Prus, in lord N. N. je večji boljševik kot sem jaz, kajti lastnik je hiš in goni sirote iz hiš, če ne morejo plačati, torej se mu mora priznati, da je bolj zaslužen za boljševizem kot jaz ... in tako je šlo dalje. Toda policija ga ni prišla, ni bil kaznovan. Policajev je pa sedva v Hyde Parku vse polno, še več pa vladnih špijonov. Kajti Hyde Park je nekak termometer za angleško vladno. Če je mnogo radikalnih govornikov, in mnogo občinstva, ki radikalcem ploska, tedaj je to znamenje vladi, da mora nekoliko odnehati in odpreti bolj svobodne ventile. Ako pa radikaleci ne dobijo poslušalstva, ako ni mnogo boljševiških agitatorjev, je pa to zopet znamenje vladi, da je ljudstvo mirno in se vajeji lahko bolj nategnejo. In to je pametno. V drugih državah vas kar pošljejo v ječo ali pa deportirajo, ako se poslužujete tolike svobode govora kot vlada v Hyde Parku. Slučaj omenjenega boljševika, ki je bil kaznovan z denarno globo radi svojih besed, je prvi slučaj v zgodovini svobode govora na Angleškem. Mnogi mislijo, da je bil kaznovan radi tega, ker je štrajk grozil državi ter se nahajala vlada v mrzličnem stanju, ker se boji, da pride do kake revolucije. Toda to je le mušica. Dvajset funtov šterlingov je sto dolarjev, in boljševiki imajo dovolj denarja, kaznovani sodrug bo pa prihodnjo nedeljo zopet govoril. Svoboda govora je hvalevredna, kajti kjer jezik govori, tam bombe počivajo. Nikdar se ne bojte psa, ki bo mnogo lajal, bojte se onega, ki nenadoma nad vas skoči. Kadar je lonec poln, tedaj voda pač teče preko. Tako je tudi z ljudsko dušo, in ljudem se ne bo nikdar zavezalo jezikov, dokler bodo živeli na tem svetu. Pa kljub temu je beseda ono, kar reže, seka, žge, ne pa meč in železo. Zahtevajte svobodo govora, toda spoštujte jo, da jo bodele tudi vselej vredni. V toleranci je prava kultura in finesa človeka!

Socialni vestnik.

o Državna ureditev babištva v Prusiji. Pruski državni zbor je sklenil zakon, s katerim ureja za narodno zdravje veljavno babiško vprašanje. Zakon določa, da ima vsaka žena v Prusiji pravico do babiške pomoči. Doslej svobodni babiški poklic se izpremeni v državno službo. Dežela se razdeli v babiške okraje in nastavi se okrajne babice. Imenovanje je najprej — 2 leti — začasno, nato postane stalno in dobi babica pravico do pokojnine. Vsaka babica je dolžna, biti ženam na razpolago z nasvetom pred porodom, s pomočjo ob porodu, z oskrbovanjem porodnice in novorojenca prvi čas po porodu in z nasveti o dojenju otrok. Nadzorstvo nad bobicami imajo okrajni zdrav-niki; službojalec je pokrajinska upravna oblast. Med to in zdravnikom je še ena inštanca, in sicer okrajna babiška komisija, ki je sestavljena iz enega zastopnika okrajnega odbora ozir. občinskega predstojništva, iz pristojnega okrajnega zdravnika, 2 okrajnih babic, 2 mater in enega zastopnika bolniškega zavarovanja. Babiška pomoč ni brezplačna, marveč je treba pristojni pokrajinski oblasti plačevati določene pristojbine, ki se ravna po gospodarskih razmerah dotične družine. Temeljna plača okrajnih babic znaša 3600 mark na leto in krajevne doklade, ki morejo znašati do 100 odstotkov temeljne plače; razen tega dobi babica po 30. porodu za vsak nadaljnji porod še 30 mark nagrade, od 75. poroda pa 20 mark. Tekom treh let mora vsaka babica prositi za državno nameščenje, drugače izgubi pravico do izvrševanja babiškega poklica.

I. delavsko konsumno društvo v Ljubljani

sprejema od svojih članov hranilne vloge ter jih obrestuje do preklica po 4 $\frac{1}{2}$ %.

Člani, bodite dosledni ter nalagajte svoj odvišen denar le pri svoji lastni zadrugi!

Članom zadruge naznanjamo, da je dospela velika zaloga manufakture vsake vrste in najboljše kakovosti.

Konsumno društvo ima v zalogi večje število zabojev od 5 K in višje. Dalje ima v zalogi veliko sudov za mast, ki so porabni za zelje.

— Na ta način hočejo v Prusiji povzdigniti babilski poklic in ga odtegniti zlorabam, ki so posledice slabega ali vsaj negotovega gospodarskega položaja babic. Zakonu marsikaj očitajo, predvsem pa to, da ne vsebuje določb o izobrazbi babic.

Mestni ambulatorij za spolne bolezni so 6. t. m. otvorili v Zagrebu, Petrinjska ulica 34. Zavod je nameščen v hiši, ki jo je bivši župan dr. Amruš podaril mestni občini in ima številne, moderno opremljene prostore. Voditelj zavoda je specialist dr. Janko Božič. Zdravljenje in zdravila so brezplačna. Dopoldne se sprejemajo samo ženske, popoldne samo moški.

Nove določbe za državne uradnike v Nemčiji. V Nemčiji so nedavno izšle nove določbe za državne uradnike. Poslej se sme vsaka uradnica svobodno poročiti, ne da bi izgubila službo. Pri imenovanjih se je kolikor mogoče ozirati na to, da more uradnica služiti v kraju, kjer ima svojo družino. O porodu dobi uradnica osemtedenski dopust, 4 tedne pred in 4 tedne po porodu. Nočne službe je prosta 3 mesece pred in 6 tednov po porodu. Preskrbi se, da more uradnica svojega otroka dojit. Namestnico v službi ves čas plačuje država. Porodniški dopust nima nobenega vpliva na redni letni dopust.

V varstvo mladine pred alkoholom. Vsled posredovanja češkoslovaške narodnosocialne stranke pride zakonski načrt, ki prepoveduje prodajati otrokom in mladoletnim osebam do 18 let alkoholne pijače, še tekom poletnega zasedanja češkoslov. narodne skupščine na dnevni red.

Vprašanje celibata za učiteljice na Nemškem. Na Nemškem je mnenje o vprašanju celibata za učiteljice med učiteljicami samimi zelo deljeno. Na splošno vse učiteljice zastopajo mnenje, da sta učiteljski in materinski poklic nezdružljiva iz razloga, ker oba zahtevata celega človeka in trpi eden ali drugi ali pa oba, ako se združita. V tem pa, ko zahteva svobodomiselnost del učiteljic, da se prepoved celibata načelno odpravi in se prepusti vesti vsake posamezne učiteljice, da odloči med enim in drugim poklicem, so pa krščansko misleče katoliške in protestantske učiteljice za to, da naj prepoved možitve za učiteljice ostane v veljavi; pri tem se ne sklicujejo samo na praktične razloge kakor gori, ampak naglašajo predvsem ideal devštva, ki da se učiteljskemu poklicu najbolj prilega.

Češkoslovaški strokovni kongres. 11. t. m. se vrši v Pragi kongres strokovnih organizacij na Češkoslovaškem. Kongres bo obravnaval o gospodarski krizi in o napadih podjetnikov na pridobitve delavstva, o zakoniti uvedbi obratnih svetov in končno o zavarovanju za starost in onemoglost.

Odgovorni urednik Anton Marinček.
Izda konzorcij »Novega Časa«.
Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Tovarna
JOS. REICH
Ljubljana, Poljanski nasip 4.
Podružnica: Selenburgova ul. 4.
Podružnica: **Maribor** Novo mesto Kočevje
Gospodarska ul. 38. Glavni trg. Štev. 39.

Barva vsakovrstno blago.

Kemično čisti obleke.

Svetlolikovratnike, za-

pastnice in srečce.

Širite svoj dnevnik „NOVI ČAS“.

Kolesa, pnevmatiko, motocikle

vse dele in opremo priporoča

J. GOREC

LJUBLJANA, Gospodarska cesta šte. 41

Gradbeno podjetje

ing. Duklč

LJUBLJANA, Resljeva cesta 9.

se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela.

SOBNO SLIKARSTVO**IVAN KOŠAK**

LJUBLJANA, Bleiweisova cesta 15

se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela v najfinjši izvršitvi in po solidnih cenah.

Za plesarska in ličarska dela

se najtopleje priporoča slav. občinstvu in preč. duhovščini

TONE MALGAJ

pleskar in ličar

Ljubljana, Kolodvorska ul. 6

F. BRUMAT
LJUBLJANA

Uskovrstno manufakturo in tkanine

po konkurenčni ceni.

Mestni trg 25. I.

J. Kopač, svečarna

Ljubljana, Celovška cesta 90.

priporoča voščene sveče, zvitke, sveče za hišno rabo in kadilo, kupuje čebelni vosek, suhe satine, kapljine po najvišji dnevni ceni.

Edini slovenski zavarovalni zavod
Ozajemna zavarovalnica
v Ljubljani ☉ Dunajska cesta šte. 17.

Sprejema v svojem življenjskem oddelku:

Življenjska zavarovanja v vseh kombinacijah. • Najugodnejši pogoji za otroško dobo in pogrebne stroške.

Zahtevajte cenike! Posredovalci se sprejemajo!

GOSPODARSKA ZVEZA, LJUBLJANA.

PRVOVRSTNO ČEŠKO LETNO

blago za moške in ženske obleke

po izredno nizkih cenah. Perilno blago vseh vrst v zalogi.

NA DEBELO.

NA DROBNO.

Zadružna gospodarska banka d. d. v Ljubljani

Podružnice: Djakovo, Maribor, Sombor, Split. Ekspozitura: Bled.

Vabilo na subskripcijo delnic tretje emisije.

Vsled sklepa občnega zbora, da se zviša delniška glavnica

od 8.000.000 na 24.000.000 kron z izdajo novih delnic v nominalni vrednosti 16.000.000 kron

se daje na javno subskripcijo

40.000 (štiridesettisoč) delnic po 400 kron nominalne vrednosti

pod nastopnimi pogoji:

1. Kurz nove emisije je K 520— tel quel za optirane in neoptirane delnice.
2. Dosedanji delničarji imajo predpravo, da prevzamejo vse delnice tretje emisije in zato se jim nudijo za eno delnico prve ali druge emisije dve delnici tretje emisije po kurzu K 520— tel quel.
3. Ev. neoptirane delnice bo razdelil upravni svet med one podpisovalce, ki nimajo pravice opcije.
4. Subskripcijska mesta so:

Zadružna gospodarska banka d. d. v Ljubljani, Dunajska cesta 38.

Podružnice Zadružne gospodarske banke v Djakovem, Mariboru, Somboru in Splitu ter ekspozitura na Bledu.

Sveopća zanatlijska banka d. d. v Zagrebu in njena podružnica v Karlovcu.

5. Subskripcija traja od 1. junija do incl. 30. junija 1921.
6. Subskribent mora izkupilo za podpisane delnice pri prijavi polno v gotovini vplačati, sicer njegova prijava ne bi prihajala v ozir.
7. Dosedanji delničarji, ki hočejo uveljaviti svojo opsijsko pravico, morajo predložiti pri prijavi ali originalne delnice ali začasna potrdila o dodelitvi delnic 1. oz. 2. emisije.
8. Dodelitev delnic po končani subskripciji si popolnoma pridržuje upravni svet.
9. Nove delnice so deležne dividende od 1. julija 1921 in opremljene s kuponom za pol leta od 1. julija do 31. decembra 1921.
10. Vsakemu subskribentu bo izdala Zadružna gospodarska banka potrdilo o številu subskribiranih delnic in o celokupnem vplačanem znesku. Po dodelitvi delnic se izroče subskribentom proti vrnitvi potrdil originalne delnice ali začasna potrdila o številu dodeljenih delnic. Začasna potrdila se kasneje zamenjajo za originalne delnice.
11. Subskribentom, katerim se niso mogle dodeliti delnice ali ne v subskribirani višini, se vrne tozadevni znesek, oz. prebitek 15. julija 1921.
12. Kolikor znaša izkupilo za novo izdane delnice več kakor njihova nominalna vrednost, pripade v smislu § 7 pravil po odbitku emisijskih stroškov rezervnemu zakladu.

V Ljubljani, meseca maja 1921.

Upravni svet Zadružne gospodarske banke d. d. v Ljubljani.